

Opinto-ohjauksen uusien muotojen arvioinnin loppuraportti

Tiivistelmä

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi vuosina 2022–2024 opinto-ohjauksen uusia ja vahvistettuja muotoja perusopetuksessa, toisella asteella, nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa sekä asuinkuntien ohjaus- ja valvontatyössä (OHJA-arviointi). Arviointi on osa opetus- ja kulttuuriministeriön seuranta-oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanosta. OHJA-arvioinnin päätehtävänä oli lisätä ymmärrystä opinto-ohjauksesta jatkumona aina perusopetuksesta toisen asteen suorittamisen jälkeiseen ohjaukseen. Arvioinnin tavoitteena oli tunnistaa oppivelvollisuuden suorittamista tukevia ja oppijoiden hyvinvointia edistäviä käytäntöjä. Arviointi tuotti tietoa oppilaan ja opinto-ohjauksen toteutumisesta, kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukemisesta, ohjausyhteistyöstä ja -vastuista nuorten, nuorten sijoittumisesta toisen asteen koulutuksiin sekä koulutusvalintoihin vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi arviointi tuotti tietoa oppilaan- ja opinto-ohjauksen vaikuttavuuden arvioinnista eri koulutuksissa sekä yksilöllisen ohjauksen toteutumisesta.

Arviointiaineistoa kerättiin vuosien 2023–2024 aikana eri koulutusten ohjaus-, opetus- ja johtohenkilöstölle suunnatuilla kyselyillä (N = 1672), haastatteluilla (N = 14) ja työpajoilla (N = 44). Kyselyillä ja haastatteluilla kerättiin tietoa muun muassa oppilaan- ja opinto-ohjauksen kokonaisuuden toteutumisesta kouluissa ja oppilaitoksissa, ohjauksen resursseista, toimintatavoista ja yhteistyöstä sekä ohjauksen saavutettavuudesta. Työpajoihin osallistui ohjaushenkilöstöä eri koulutuksista ja kunnista. Työpajoissa kerättiin tietoa erityisesti yksilöllisen ohjauksen toteutumisesta. Otokoulujen ja oppilaitosten rehtoreilta ja johtajilta kerättiin lisäkyselyllä (n = 147) tietoa muun muassa tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen piirissä olevien oppilaiden määristä sekä ohjaussuunnitelmista. Arvioinnissa haastateltiin myös oppilaita ja opiskelijoita eri koulutuksissa (N = 149). Haastattelujen teemat liittyivät ohjauksen toteutukseen ja sisältöihin ja siihen, kuinka ne vastaavat oppilaiden tarpeisiin. Lisäksi haastatteluissa kerättiin tietoa ohjauksen saavutettavuudesta ja yhdenvertaisuudesta sekä kouluun ja opintoihin kiinnittymisen ja yhteisöllisyyden tukemisesta. Arvioinnissa hyödynnettiin myös valmiita tilastoaineistoja, joiden avulla selvitettiin muun muassa nuorten siirtymiä perusopetuksesta toisen asteen koulutuksiin.

Arvioinnin tuloksia

Arvioinnin tulosten mukaan koulujen ja oppilaitosten henkilöstö on helposti tavoitettavissa, mutta oppilaiden ja opiskelijoiden henkilökohtaisen ohjauksen määrä voi jäädä vähäiseksi. Moni ohjaustyötä tekevä arvioi, ettei henkilökohtaiseen oppilaan- tai opinto-ohjaukseen ole riittävästi aikaa. Ammatillisen koulutuksen ja lukioiden opinto-ohjaajien mukaan pienemmissä oppilaitoksissa aika riitti paremmin henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen. Osa haastatelluista nuorista kaipasi lisää henkilökohtaista ohjausta. Haastattelujen mukaan nuorten vastuu henkilökohtaiseen ohjaukseen hakeutumisessa on myös suuri. Arvioinnin mukaan oppilaan- ja opinto-ohjauksen sisällöt ovat monipuolisia, mutta ohjauksen oikea-aikaisuudessa sekä työelämätietoutteen ja urasuunnitteluun liittyvässä ohjauksessa on kehittämistarpeita.

Oppilaiden ja opiskelijoiden haastattelujen mukaan opettajien välittävä asenne ja mahdollisuus keskustella heidän kanssaan muistakin kuin koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvistä asioista on tärkeää ja tukee kouluun ja opintoihin kiinnittymistä. Kiinnittyminen tukee koulunkäynnin ja opiskelun merkityksellisyyden kokemuksia ja nuorten tulevaisuuden suunnittelua. Nuorten mukaan on tärkeää, että oppilaitoksessa edistetään yhteisöllistä toimintaa, ja että oppijoiden yksilölliset tarpeet ja tilanteet tulevat niissä yhdenvertaisesti huomioiduiksi. Erityisen tärkeää on ryhmäyttäminen, johon nuorten mukaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Nivelvaihe- ja valmentavia koulutuksia yhdistää ohjauksellisuus, mutta yksilöllisten opiskelupolkujen tukeminen ei arvioinnin tulosten mukaan välttämättä toteudu. Esimerkiksi TUVA-koulutus näyttää jakautuneen sekä henkilöstökyselyn, opiskelijaryhmähaastattelujen että KOSKI-aineiston perusteella niin, että ne opiskelijat, jotka opiskelevat ammatillisen koulutuksen järjestämässä TUVA-koulutuksessa, ohjautuvat jatkamaan opintojaan ammatilliseen koulutukseen ja ne, jotka opiskelevat lukion järjestämässä TUVA-koulutuksessa, ohjautuvat pääosin lukiokoulutukseen.

Arviointiaineistojen mukaan oppilaan- ja opinto-ohjaukseen osallistuu laajasti ohjaus- ja opetushenkilöstöä, ja päävastuu ohjauksesta on eri kouluissa ja oppilaitoksissa jakautunut eri tahoille. Henkilöstö arvioi ohjaus- ja opetushenkilöstön välisen työnjaon oppilaan- ja opinto-ohjauksessa pääosin selkeäksi. Kaikki ohjaavat -periaate ja toimiva yhteistyö ovat tärkeitä koulunkäynnin ja opintojen suorittamisen, opintojen ja uran suunnittelun sekä kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukemisessa. Periaate ei kuitenkaan kaikkialla toteudu. Resursseja ja tarkempia suunnitelmia ohjaukselle kaivataan. Aineistojen mukaan suurimmalla osalla opetuksen ja koulutuksen järjestäjistä on käytössään ohjaussuunnitelma, mutta osalta se puuttui. Koulu- tai oppilaitoskohtaista suunnitelmaa ei kuitenkaan välttämättä ollut laadittu.

Henkilöstökyselyjen mukaan yhteistyö psykologipalvelujen kanssa toimii kaikissa koulutuksissa heikommin kuin yhteistyö koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja

kuraattoripalvelujen kanssa. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen kyselyn avoimissa vastauksissa tuotiin esiin psykologipalvelujen saatavuuden ongelmia.

Arvioinnin mukaan huoltajayhteistyön toteutumisessa on kehittämistarpeita, sillä lukion ja ammatillisen koulutuksen henkilöstöstä yli viidesosa arvioi, että yhteistyö huoltajien kanssa toteutuu huonosti tai melko huonosti opiskelijoiden opintojen aikaisiin valintoihin liittyen. Myös noin joka kymmenes arvioi, että opintojen etenemiseen liittyvä yhteistyö huoltajien kanssa toteutuu huonosti tai melko huonosti. TUVA-koulutuksessa huoltajayhteistyön koettiin toimivan hyvin niin opintojen etenemiseen kuin opintojen aikaisiin valintoihin liittyen. Ohjaustoimijoiden työpajoissa keskusteltiin myös huoltajien tiedottamiseen liittyvistä seikoista. Tärkeäksi koettiin, että huoltajat ovat tietoisia siitä, miten erilaiset haasteet vaikuttavat opintojen etenemiseen.

Arvioinnin mukaan tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen piirissä on useita oppilaita. Ohjaus- ja opetushenkilöstön mukaan keskeistä toteutuksessa on oppilaiden tutustuminen eri koulutusvaihtoehtoihin ja erilaisten taitojen vahvistaminen. Yhteisen ymmärryksen lisäämistä tehostetusta henkilökohtaisesta oppilaanohjauksesta kaivataan henkilöstön keskuudessa. Yhtenä toimivana käytäntönä nostettiin esiin henkilöstön yhteistyö oppilaiden tarpeiden tunnistamisessa. Osassa kouluista tehostettuun henkilökohtaiseen oppilaanohjaukseen oli henkilöstön avointen vastausten mukaan suunnattu resursseja, joilla oli esimerkiksi palkattu lisää oppilaanohjaajia. Näin oli voitu lisätä henkilökohtaisia tapaamisia sellaisia tarvitsevien oppilaiden kanssa. Kouluissa, joissa resursseja ei henkilöstön mukaan ollut lisätty oppilaanohjaukseen, oppilaanohjaajat kokivat, että tehostetun oppilaanohjauksen toteutukseen ei ole riittävästi aikaa tai mahdollisuuksia vastaamaan oppilaiden tarvetta.

Toisen asteen tutkintokoulutuksissa työskentelevän ohjaus- ja opetushenkilöstön mukaan keskeyttämishassassa olevat opiskelijat tunnistetaan, mutta resursointia työlle kaivataan. Keskeyttämishassassa olevien opiskelijoiden ohjausprosessissa keskeistä on ennakoiva työ, yhteistyö muiden ammattilaisten ja huoltajien kanssa, opiskelijälähtöisyys ja varhainen puuttuminen poissaoloihin. Myös pienen yhteisön tai oppilaitoksen positiivinen merkitys tuotiin esiin, niin opiskelijoiden tuntemisen kuin moniammatillisen yhteistyön toimivuudenkin näkökulmista.

Koulujen ja oppilaitosten ohjaushenkilöstö näkee siirtymä- ja nivelvaiheohjauksessa tiedonsiirtoon liittyvät asiat keskeisinä ohjaustyössä, mutta kaikkialla ne eivät toimi. Nivelvaiheyhteistyö on erityisen tärkeää niiden nuorten kohdalla, joilla ennakoitua olevan haasteita joko toisen asteen koulutukseen siirtymisessä tai siihen kiinnittymisessä.

Kuntien ohjaus- ja valvontatoimijoiden mukaan ennakoiva ohjaus, selkeät toimintamallit, toimiva yhteistyö ja riittävät resurssit ovat keskeisiä. Ohjaus- ja valvontatyötä tehdään vaihtelevista ammatti- tai työtehtävistä käsin, eikä työlle ole

valtakunnallisesti tarkasteltuna yhdenmukaisia ja aina riittäviä resursseja. Lähes kaikissa kunnissa oli osoitettu yksi tai useampi työntekijä hoitamaan nimenomaisesti ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyviä tehtäviä. Ohjaus- ja valvontatehtävät olivat usein tulleet lisätyöksi muun työtehtävän ohkeen. Mikäli ohjaus- ja valvontatyötä tehtiin esimerkiksi perusopetuksen oppilaanohjauksen ohella, saattoi se viedä aikaa tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen toteuttamisesta. Tulosten mukaan ohjaus- ja valvontatyölle tarvitaan riittäviä ja kohdennettuja resursseja kunnissa sekä selkeitä vastuunjakoja niin paikallisesti kuin oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Ohjaus- ja opetushenkilöstön mukaan nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa ei kaikkialla ole riittävästi opiskelupaikkoja tai niitä ei järjestetä lähellä opiskelijan kotia tai tukiverkosta. Kuntien ohjaushenkilöstön mukaan ongelmallista oli myös se, että nuoret joutuivat toisinaan odottamaan pitkiäkin aikoja heille sopivien koulutuspaikkojen saamista, mikä haastaa nuorten tilanteita entisestään sekä hyvän ohjauksen toteuttamista. Ohjausta haastaa myös tilanne, jossa koulutusjärjestelmä ja oppivelvollisuuslaki ei huomioi tarpeita erilaisille oppimisympäristöille tai oppimisen muodoille, kuten työpajatoiminnalle. Arviointiaineistojen mukaan kouluissa ja oppilaitoksissa opiskelee tällä hetkellä sellaisia nuoria, joiden oikea paikka olisi opetus- ja ohjaushenkilöstön mielestä muualla kuin opiskelun piirissä. Tällaisten nuorten koettiin hyötyvän enemmän kuntoutuspalveluista kuin koulutuksesta. Kyseisten palvelujen piiriin pääseminen voi kuitenkin olla vaikeaa.

Arviointitulosten perusteella laadittiin seuraavat suositukset:

1. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen tulee vastata paremmin oppijoiden tarpeisiin. Yksilöllisten opintopolkujen tukemiseen on kiinnitettävä huomiota.

Karvi suosittelee, että opetuksen ja koulutuksen järjestäjät varmistavat, että ohjaus- ja opetushenkilöstöllä on riittävästi aikaa yksilölliseen ohjaukseen. Jokaisen oppijan tulee saada tarpeidensa mukaista ohjausta. Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut mahdollistavat ohjaustarpeiden tehokkaamman tunnistamisen niidenkin nuorten osalta, jotka eivät tarpeistaan huolimatta hakeudu oma-aloitteisesti ohjaukseen.

Suositukset perusopetuksen oppilaanohjaukseen

Perusopetuksen oppilaanohjauksessa yksilöohjauksen määrän ja ryhmämuotoisen ohjauksen määrän suhdetta tulee tarkastella, sillä arvioinnin mukaan useat oppilaat ovat tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen piirissä. Koulujen tulee varmistaa, että oppilaanohjausta pystytään järjestämään yksilöohjauksena kaikille oppilaille. Lisäksi oppilaanohjauksen sisältöjä ja pedagogisia ratkaisuja tulee kehittää, jotta oppilaiden tarpeisiin pystytään vastaamaan mahdollisimman hyvin myös ryhmämuotoisella ohjauksella. Tärkeää kehittämisessä on kiinnittää huomiota oppilaanohjauksen oikea-aikaisuuteen.

Oppilaiden tulevaisuuden valintoja voidaan tukea tarjoamalla oikea-aikaista tietoa opiskeluvaihtoehtoista sekä mahdollistamalla oppilaalle henkilökohtaisen ohjauksen avulla tilaisuuksia pohtia vahvuuksiaan riittävän aikaisessa vaiheessa valintojensa tueksi. Lisäksi sisältöjen kehittämisessä on varmistettava, että jokainen oppilas saa tietoa opiskelumahdollisuuksistaan monipuolisesti eri koulutuksissa sisältäen nivelvaihekoulutukset. Erityisen tärkeää on varmistaa, että oppilaat saavat oikeaa tietoa koulutusjärjestelmästä ja koulutuspoluista niin, että he tietävät mahdollisuudestaan jatkaa korkeakouluopintoihin sekä ammatillisen koulutuksen että lukiokoulutuksen jälkeen. Paikallisen kehittämistyön lisäksi on tärkeää, että Opetushallitus edistää oppilaanohjauksen sisältöjen ja pedagogiikan kehittämistä, jotta oppilaiden mahdollisuuksia saada tarpeitaan vastaava oppilaanohjausta edistetään kansallisella tasolla yhdenvertaisesti.

Suosituksat ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaukseen

Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksessa tulee kehittää ryhmämuotoista opinto-ohjausta opiskelijoiden yhdenvertaisen ohjauksen varmistamiseksi. Kaikkien opiskelijoiden tulee esimerkiksi saada tietoa mahdollisuuksistaan erilaisiin väyläopintoihin sekä muiden opiskelujen jatkamiseen ammatillisen koulutuksen jälkeen.

Suosituksat lukion opinto-ohjaukseen

Lukiokoulutuksen opinto-ohjauksen sisältöjä tulee kehittää niin, että opinto-ohjauksessa keskitytään nykyistä monipuolisemmin uraohjaukseen, kuten tietoon erilaisista ammanteista ja työllistymismahdollisuuksista.

Suosituksat TUVa-koulutukseen

TUVa-koulutuksen ohjauksessa tuetaan siirtymiä sekä ammatillisiin että lukio-opintoihin. Opiskelijoiden ei vielä TUVa-koulutusta aloittaessa tarvitse tietää kumpaan koulutukseen he aikovat suunnata. Koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa, että opiskelijoilla on mahdollisuus sekä ammatillisten että lukio-opintojen suorittamiseen TUVa-koulutuksessa. Myös opiskelijoiden mahdollisuus korottaa perusopetuksen arvosanoja tulee turvata. Toisen asteen koulutuksen järjestäjien tulee kehittää ja laajentaa TUVa-koulutuksen toteutusmuotoja, esimerkiksi luomalla matalan kynnyksen oppimisympäristöjä sekä monipuolisia yhteistyömalleja muun muassa työpajatoimijoiden kanssa.

Suosituksat TELMA-koulutukseen

TELMA-koulutuksessa opinto-ohjaajan rooli on tärkeä erityisesti opintojen alkuvaiheessa, jossa kartoitetaan opiskelijan opiskelukykyä, opiskelu- ja työllistymismahdollisuuksia sekä toiveita. Koulutuksen järjestäjien tulee vahvistaa opiskelijan, TELMA-koulutuksen henkilöstön ja opinto-ohjaajan välistä yhteistyötä,

jonka kautta voidaan löytää vaihtoehtoja opiskelijan osaamisen edistämiseksi tukemaan opiskelijaa sekä työssä että itsenäisessä elämässä.

Suosituksien Opistovuosi oppivelvollisille -koulutukseen

Opistovuosi oppivelvollisille -koulutus tarjoaa matalan kynnyksen oppimisympäristön, jossa oppivelvollisuutta on mahdollista suorittaa. Karvi suosittelee, että Opetushallitus selvittää Opistovuosi oppivelvollisille -koulutuksen hyviä käytänteitä, joita voidaan soveltaa laajemmin nuorille suunnattujen matalan kynnyksen oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tietoisuutta Opistovuosi oppivelvollisille -koulutuksesta tulee lisätä paitsi perusopetukseen, myös toisen asteen ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen.

Suosituksien aikuisten perusopetukseen

Aikuisten perusopetuksen opinto-ohjauksen resursoinnissa tulee huomioida opiskelijoiden tilanteet ja opetuskielen kielitaidon taso, jotka vaikuttavat merkittävästi siihen, kuinka paljon aikaa ohjaukseen kuluu. Opiskelijat ovat suurelta osin lisäohjauksen tarpeessa, joten opetuksen järjestäjien tulisi suunnata resursseja aikuisten perusopetuksessa opiskelevien opiskelijoiden lisäohjaukseen nykyistä enemmän.

Suosituksien koskien vaativan erityisen tuen koulutuksia

Karvi suosittelee, että ammatilliset erityisoppilaitokset varmistavat, että perusopetuksen johdolla ja oppilaanohjaajilla on riittävä tieto erityisen tuen koulutuksista ja siitä, mille kohderyhmälle ammatillinen erityisopetus on soveltuvin. Karvi suosittelee, että vaativan erityisen tuen koulutuksista kerrotaan tasavertaisena vaihtoehtona paitsi perusopetuksen oppilaille, myös huoltajille. Näiden toimien tavoitteena on tukea oppilaanohjausta ja koulutuspoluilla tapahtuvia siirtymiä niiden nuorten osalta, jotka tarvitsevat sekä tiiviimpää ja yksilöllisempää ohjausta, että tukea opintoihinsa toisella asteella. Mikäli vaativan erityisen tuen tarpeessa olevien perustutkinto-opiskelijoiden määrän huomataan entisestään kasvavan, Karvi suosittelee, että nuorten tarpeisiin vastaamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö nopealla aikataululla lisää vaativan erityisen tuen perustutkintokoulutuksen paikkoja.

2. Ohjauksen työnjakoa, toimintamalleja, yhteistyötä ja resurssien kohdentamista tulee kehittää ja tarkentaa ohjaussuunnitelmissa.

Karvi suosittelee, että opetuksen ja koulutuksen järjestäjät laativat oppilaan- ja opinto-ohjauksen koordinoitavastuun mukaisesti ohjaussuunnitelman ohjaus- ja opetushenkilöstön, oppilas- ja opiskeluhoollon, huoltajien ja oppilaiden/opiskelijoiden kanssa. Ohjaussuunnitelmia on tärkeää tarkentaa koulu-, oppilaitos- tai koulutuskohtaisesti huomioiden myös nivelvaihe- ja valmentavat koulutukset. Näin kaikkien tahojen ohjausvastuu selkiytyy ja suunnitelma tulee osaksi koulun tai

oppilaitoksen arkea. Ohjaussuunnitelmassa tulee määritellä eri henkilöstöryhmien vastuut oppilaiden tai opiskelijoiden ohjauksessa. Eri toimijoiden selkeiden ja konkreettisten vastuiden kuvaaminen ohjaussuunnitelmassa edistää Kaikki ohjaavat -periaatteen toteutumista sekä ohjauksen saavutettavuutta. Periaate tulee nähdä koulun tai oppilaitoksen yhteisenä tavoitteena. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että koko ohjaus- ja opetushenkilöstö ovat tietoisia ohjausvastuustaan ja sen tärkeydestä nuorten koulunkäynnille ja opiskelulle, opintojen ja uran suunnittelulle sekä kouluun ja opintoihin kiinnittymiselle. Koulujen ja oppilaitosten tulee kiinnittää huomiota koko oppilaitosyhteisön sitouttamiseen yhteisten ohjausta koskevien tavoitteiden eteen työskentelyyn. Esimerkiksi nuorten uran rakentumisen taitojen kasvattamisen ei tule olla ainoastaan opinto-ohjaajan tehtävä. Opettajat voivat ohjaustyössä avata esimerkiksi oman ammattialansa koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia sekä kertoa ammateissa tarvittavasta osaamisesta ja osaamisen kehittymisestä oppiaineista kohti ammattitaitoa.

Arviointitulosten mukaan opinto-ohjauksen resursointi on vaihtelevaa. Karvi suosittelee, että resurssien kohdentamista selvitetään koulu- ja oppilaitoskohtaisesti, jotta opiskelijoilla eri koulutuksissa on yhdenvertaiset mahdollisuudet laadukkaalle ohjaukselle. On huomattava, että henkilöstöresurssin kasvattaminen ei välttämättä tarkoita uusien henkilöiden rekrytointia, vaan myös nykyisen henkilöstön opinto-ohjausosaamisen lisäämistä ja työtehtävien kehittämistä ohjauksellisempaan suuntaan. Karvi suosittelee, että ohjaussuunnitelmissa kuvataan oppilaan- tai opinto-ohjauksen resursointi ja sen vastaavuus ohjauksen tavoitteisiin. Myös ohjauksen kehittäminen ja vaikuttavuuden arviointi voidaan tarkentaa ohjaussuunnitelmassa.

Suositukset koskien ohjausyhteistyötä

Keskeistä ohjauksen kehittämisessä on ennakoivan toiminnan kehittäminen poissaolojen ehkäisemiseksi yhteistyössä oppilaan/opiskelijan ja hänen huoltajiensa tai läheistensä kanssa. Erityisesti toisen asteen koulutuksissa yhteistyötä perheiden kanssa on hyvä entisestään tiivistää. Perheiden aktiivinen tiedottaminen myös positiivisista nuorta koskevista asioista on tärkeää, jotta sekä nuori ja tämän huoltajat saavat realistisen, kokonaisvaltaisen kuvan nuoren opiskelusta. Yhteistyö on olennaista erityisesti sellaisten nuorten kohdalla, joiden voidaan ennakoivan kohtaavan haasteita opiskelussa. Lisäksi opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tulee edistää keskinäistä yhteistyötään sekä yhteistyötä hyvinvointialueiden toimijoiden kanssa, jotta oppivelvollisuuslakia tulkitaan yhdenmukaisesti oppivelvollisuusikäisten ohjauksessa.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä hyvinvointialueiden tulee kehittää yhteistyön toimivuutta koulujen ja oppilaitosten sekä psykologipalvelujen välillä. Lisäksi valtakunnallisesti on turvattava kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden oikeus psykologipalveluihin.

Suosituksset koskien tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta

Karvi suosittelee, että tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen toteuttamisen seurantaan kehitetään kansallinen toimintatapa, jotta kyseisen ohjauksen piirissä olevien oppilaiden määrästä saadaan tietoa. Karvi suosittelee, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen toteutuksen oppilas- ja tuntimääriä. Opetuksen järjestäjien tulee aiempaa tarkemmin huolehtia, että kaikille yläkouluille suunnataan rahoitus lakisääteisen toiminnan varmistamiseksi.

Karvi suosittelee, että opetuksen järjestäjät huolehtivat siitä, että tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus tunnistetaan käytäntönä koulutuspolun haasteita ennakoivana toimintana, ja varmistavat resurssien kohdentamisen. Koulujen rehtorit vastaavat omalla tahollaan siitä, että kaikki tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeessa olevat oppilaat tunnistetaan, ja heidän kanssaan työskennellään tiiviisti koulutuspolun rakentamisen tukemiseksi.

Lisäksi Karvi suosittelee, että Opetushallitus tarkentaa tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen määrittelyä, tavoitteita sekä sisällöllistä toteutusta. Opetushallitus voi esimerkiksi laatia kriteeristön, joka selkeyttää erottelua tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen ja muun oppilaanohjauksen välillä.

Suosituksset koskien keskeyttämishassassa olevien opiskelijoiden ohjausta

Toisen asteen koulutusten keskeyttämishassassa olevien opiskelijoiden ohjauksen prosessi ja työnjako eivät ole kaikkialla riittävän selkeät. Keskeyttämishassan alaisten opiskelijoiden tunnistamisessa ja ohjauksessa koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa työnjaon selkeys ja se, ettei vastuu ohjauksesta kasaudu yksittäisille työntekijöille kuten ryhmänohjaajille.

Suosituksset koskien kuntien ohjaus- ja valvontatyötä

Kuntien ohjaus- ja valvontatyötä tekevien työaikaresurssi jakautuu osittain epätasaisesti eri kunnissa. Kuntien ohjaus- ja valvontatyölle tarvitaan kohdennetut ja riittävät resurssit, ja selkeää vastuunjakoja sekä paikallisesti että oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Karvi suosittelee, että kunnat selkeyttävät ohjaus- ja valvontatyötä tekevien työaikaresurssien jakautumista ja tarkentavat vastuunjakoja.

Suosituksset koskien nivel- ja siirtymävaiheiden tiedonsiirtokäytänteitä

Nivel- ja siirtymävaiheiden tiedonsiirtokäytänteitä tulee tarkentaa ja tehostaa. Karvi suosittelee, että Opetushallitus laatii ohjeet, jotka selkiyttävät opetuksen ja ohjauksen parissa työskenteleville, mitkä ovat laissa mainitut välttämättömät tiedot, jotka tulee kouluasteiden ja koulutuksen järjestäjien välillä siirtää. Ohjeistus toimitetaan kaikille kouluasteille, joita laki tiedon siirtoon koskee. Välttämättömät tiedot voivat lisäksi olla kirjattuina esimerkiksi valtakunnallisesti käytössä olevalla nivelvaiheen

tiedonsiirtolomakkeella, joka tulisi yhteisesti saataville Opetushallituksen tarkemmin määrittelemälle digitaaliselle alustalle, kuten Opintopolku -sivustolle.

3. Oppijoiden tarpeita vastaavia oppimisympäristöjä tulee kehittää. Nivelvaihe- ja valmentavien koulutusten alueellista koulutustarjontaa ja koulutuspaikkojen riittävyyttä tulee edistää.

Helposti lähestyttävä ja kannustava oppimisympäristö sekä myönteiset vuorovaikutusmahdollisuudet edistävät kouluun ja opintoihin kiinnittymistä. Karvi suosittelee, että sekä opetuksen että koulutuksen järjestäjät kehittävät uusia, matalan kynnyksen oppimisympäristöjä, jotka ovat nuorille psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti saavutettavia. Lisäksi Karvi suosittelee, että ryhmyttämistä ja sen erilaisia toimintatapoja kehitetään systemaattisesti jokaisessa koulutusorganisaatiossa, ja niitä myös käytetään suunnitellusti. Työpajojen mahdollisuutta toimia entistä vahvemmin oppimisympäristöinä nuorille tulee selvittää. Tärkeää on huomioida, miten yhdenvertaisesti eri alueilla työpajatoimintaan voi osallistua.

Kaikkien koulutusten alueellisen riittävyyden varmistaminen on edellytys sille, että jokainen nuori saa itselleen tarvitsemansa palvelut (mm. opiskeluhoito, kuntoutuspalvelut), ja että nuorten erilaisiin tarpeisiin pystytään vastaamaan. Karvi suosittelee, että koulutuksen järjestäjät jatkossa huolehtivat siitä, että matka TUVA-koulutuksen järjestämispaikkaan ei kasva niin suureksi, että opiskelijan matkustaminen koituu liialliseksi rasitteeksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa, että TUVA-koulutuksen järjestäjät saavat yksilöllistämisestä johtuvien kustannusten kattamiseksi riittävän valtionosuusrahoituksen. Näin koulutuksen järjestäjä pystyy huolehtimaan riittävästä alueellisesta koulutustarjonnasta ja resursoinnista.

TELMA-koulutuksen osalta Karvi suosittelee, että jatkossakin koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus lisätä TELMA-opiskelijoiden koulutuspaikkoja yhteishaun päättymisen jälkeen. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön tulee varmistaa, että koulutuksen järjestäjillä on riittävät resurssit tarjota TELMA-koulutusta alueellisesti niin, että opiskelijat pääsevät opiskelemaan lähellä kotiaan ja tukiverkostoan.

Opistovuosi oppivelvollisille -koulutusta järjestetään alueellisesti jonkin verran vaihtelevasti. Karvi suosittelee, että vapaan sivistystyön koulutuksen järjestäjät selvittävät mahdollisuuksiaan edistää koulutuksen alueellista saatavuutta.